

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Det är bra att det stadgas att kommunen ska ge kunden en skriftlig faktura med anvisning för begäran om omprövning. Det är bra att det i denna paragraf stadgas vilka uppgifter som bör framgå av fakturan. Informationen i fakturan ska vara specificerad och kunna ges på lätt svenska, så att personer med intellektuell funktionsnedsättning kan förstå vilka tjänster som avses i fakturan.

Vi föreslår vidare att begreppet ”uttag av avgift” byts till ”uppbärande av avgift”, vilket är ett vedertaget begrepp och det begrepp som används i lagen idag.

Vi anser vidare att det i motiveringarna till 2 a tydligare ska stadgas att:

- För sådana tjänster som personen med funktionsnedsättning behöver på grund av sin funktionsnedsättning bör avgift inte uppbäras.
- För tjänster som personen med funktionsnedsättning inte kan eller är intresserad av att ta del av bör avgift inte uppbäras. Dessa är till exempel bastu- och tidningsavgifter.

2 b § Päättös maksukyvyyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Vi har förståelse för att uteblivna kunder medför förluster för serviceproducenterna. Vi ifrågasätter dock att uteblivet besök leder till en straffavgift och anser att motiveringarna bör kompletteras. I listan på situationer som är godtagbara för att straffavgift inte ska uppbäras bör man lägga till personens unga ålder samt personer med intellektuell funktionsnedsättning eller annan funktionsnedsättning som påverkar personens förmåga att förstå, samt neuropsykiatrisk

funktionsnedsättning. I motiveringarna bör också klargöras att situationer där servicen blir oanvänd på grund av kundens psykiska ohälsa, antingen långvarig eller akut, inte ska leda till uppbärande av straffavgift.

Största delen av personerna med intellektuell funktionsnedsättning behöver stöd från anhöriga eller personal inom socialvården för att uträtta sina ärenden. särskilt då informationen är splittrad mellan sjukvårdsdistrikt, specialomsorgsdistrikt, daghem, skola och/eller boendeenheter.

Omständigheterna gör att det är svårt för dessa familjer att hålla reda på olika tider samt att avboka besök i tid, och bör därmed inte leda till uppbärande av straffavgift.

I motiveringarna bör det vidare tydligare framgå att straffavgift inte kan uppbäras om det uteblivna besöket eller oanvända tiden beror på faktorer som personen med funktionsnedsättning inte kan påverka. I de fall som det uteblivna besöket beror på t.ex. försenad eller utebliven färdtjänst eller till exempel ledsagare som uteblir är det oskäligt att kräva att personen med funktionsnedsättning ska erlägga straffavgiften.

Vidare bör även straffavgift enligt denna paragraf nedsättas eller inte uppbäras i enlighet med kriterierna i 11§. Det bör vara möjligt att besvara sig över nekande beslut angående nedsänkning eller icke-uppbärande av avgift och till beslutet/fakturan bör då bifogas besvärsanvisning.

5 § Maksuttomat terveyspalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

FDUV anser att det är bra att det stadgas om avgiftsfria besök hos hälsovårdare, poliklinik besök för minderåriga samt besök inom basservicen på grund av psykisk ohälsa. Personer med intellektuell funktionsnedsättning befinner sig ofta i ekonomiskt utsatt ställning men har därtill ofta behov av många olika slag av social- och hälsovårdstjänster. Avgiftsfriheten underlättar dessa personers situation och kan också medföra att tröskeln för att använda sig av dessa tjänster sänks och att man därmed söker hjälp i tid. Vi efterlyser också en motsvarande helhetsreform av klientavgiftslagstiftningen, som påbörjades under föregående regeringsperiod och i vilken utgångspunkten var att avgifter endast kan uppbäras om avgifterna är stadgade i lag. Annars finns det stor risk att vår målgrupp drabbas oskäligt hårt då de är tvungna att betala många olika avgifter som främst hänför sig till funktionsnedsättningen.

Vi anser att stöd via digitala plattformar (distanstöd) inte är samma sak som besök på mottagning eller hembesök och därför borde avgiften för distanstöd vara lägre än besöksavgiften. Vidare påpekar vi att digitala tjänster sällan är tillräckligt anpassade så att personer med intellektuell funktionsnedsättning skulle kunna ta del av dem. Vi anser att det också behöver utredas, om läkarintyg som behövs för handikappbidrag från FPA borde finnas med på listan över intyg och utlåtanden som ska vara avgiftsfria, eftersom 28 artikeln moment c) i FN:s funktionshinderkonventionen förutsätter att staterna ska anvisa tillräckligt ekonomiskt stöd för personer med funktionsnedsättning som lever i fattigdom.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

FDUV anser att det är bra att avgiftstaket breddas till att omfatta också munhälsovårdens tjänster. En del personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver narkos för att kunna ta emot

munhälsovård. Denna narkos bör beviljas som avgiftsfri specialomsorg som personen behöver på grund av sin funktionsnedsättning. I andra hand bör kostnaden för narkosen beaktas i avgiftstaket.

FDUV anser att kostnaderna för en del socialvård också bör omfattas av avgiftstaket. Till dessa hör självriskan för närståendevårdarens lagstadgade ledighet samt kostnader för korttidsvård/avlastning beviljad enligt specialomsorgslagen eller närståendevårdslagen (lagstadgad ledighet).

I samband med den större reformen av klientavgiftslagstiftningen bör man utreda möjligheten att kombinera de olika avgiftstaken för klientavgifter, medicin och resor. För tillfället är den sammanlagda summan för de olika avgiftstaken, 1560,66 euro, oskäligt hög för personer med intellektuell funktionsnedsättning, som ofta inte har ett lönearbete och vars enda inkomster är folk- och garantipension samt eventuellt bostadsstöd. Det är ändå viktigt att avgiftstaken kvarstår som separata, så att man kan tillämpa de eller den kombination av avgiftstak som är mest ändamålsenligt för personen med funktionsnedsättning. Vidare är det viktigt att avgiftstaket räknas enligt 12 kalendermånader istället för årsvis. Ansvar för att följa upp kostnaderna inom avgiftstaket bör ligga hos myndigheterna. Det är oskäligt att kräva att personer med intellektuell funktionsnedsättning, som behöver stöd för att sköta sina egna ärenden, själva ska följa upp kostnaderna inom de olika avgiftstaken.

7 b § *Palvelun pitkääikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

I paragrafens 1 moment punkt 2 bör tilläggas hänvisning till specialomsorgslagen, så att avgift för familjevård ordnad med stöd av specialomsorgslagen är avgiftsfri, liksom familjevård ordnad med stöd av Barnskyddslagen och Lag om stöd och service på grund av handikapp. Formuleringen i lagförslaget bygger på att barnet med intellektuell funktionsnedsättning erlägger en avgift för institutionsvård, men de facto betalar barnet (eller hens vårdnadshavare) i familjevård själv de utgifter familjen har till exempel hälsovårdsbesök och mediciner. Dessutom skiljer sig familjevård från institutionsvård genom att stöda barnet att delta i samhällelig verksamhet mer än personer inom institutionsvård, vilket innebär kostnader. Familjevård enligt specialomsorgslagen kan därmed inte likställas med institutionsvård och påföras motsvarande avgift. Institutionsvårdsavgift innebär i sämsta fall att barnet som behöver stöd endast har tillgång till egna medel på en miniminivå vilket märkbart försämrar barnets möjligheter att delta i samhälleliga aktiviteter. Förslagets nuvarande formulering ställer familjer med barn med intellektuell funktionsnedsättning i sämre position jämfört med andra familjer med barn med andra funktionsnedsättningar.

7 c § *Pitkääikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkääikaisen perhehoidon ja pitkääikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

FDUV anser att det är bra att stadga om avgifter för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg. I motiveringarna bör ändå införas att denna paragraf gäller service ordnad med stöd av Socialvårdslagen och därmed inte långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg som ordnas med stöd av specialomsorgslagen, handikappservicelagen eller barnskyddslagen och inte heller familjevård ordnad med stöd av dessa lagar. Vi anser också att det är viktigt att bredda bestämmelserna om garanti av medel för personligt bruk att omfatta också boendeservice enligt specialomsorgslagen och handikappservicelagen, men så att minimibeloppet höjs till 250 e/månad istället för nuvarande 165 euro/månad. Största delen av personerna med intellektuell funktionsnedsättning står utanför arbetsmarknaden och har på grund av sin funktionsnedsättning

små möjligheter att påverka sin boendeform. De flesta har en månatlig inkomst bestående av folk- och garantipension, bostadsstöd samt eventuellt arbetsersättning för dag- och arbetsverksamhet, sammanlagt ca 1400 euro/mån. Däremot har personen utgifter för relativt hög hyra för lägenhet i serviceboende (ofta från 700 euro/mån), lunchkostnader på dag- och arbetsverksamheten (ibland till och med högre än arbetsersättning) samt avgifter för uppehälle så som måltider, inkvartering och städning, som hen tvingas anlita på grund av sin funktionsnedsättning. Denna summa är ca 400 e/månad. Utöver detta ska personen också stå för medicin- och hälsovårdsutgifter, självrisker för färdtjänst, telefon- och nätkostnader, försäkringsavgifter och andra personliga utgifter. Många personer med intellektuell funktionsnedsättning som inte har anhöriga lever under fattigdomsgränsen.

10 b § Pitkääikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkääikaisesta perhehoidosta ja pitkääikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

FDUV anser att bidrag som beviljats på grund av funktionsnedsättning, såsom handikappbidrag och vårdbidrag, inte ska beaktas som inkomst som utgör grund för avgift för de i paragrafen avsedda tjänsterna. Dessa bidrag är avsedda att täcka kostnader som personen har på grund av sin funktionsnedsättning, till exempel kostnader för uppehälle.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkääikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkääikaisessa perhehoidossa ja pitkääikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

FDUV stöder förslaget om att grundavgiften för intressebevakning (2020: 200 euro) avdras från inkomsterna vid uträkning av avgift för de i paragrafen nämnda tjänsterna. Vidare anser vi att också övriga kostnader som uppstår på grund av intressebevakning, så som avgifter för rättshandlingar som kräver tillstånd, årsvis bör avdras vid uträkningen av avgift.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkääikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkääikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

-

10 e § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkääikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 f § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkääikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkääikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

FDUV anser att det i motiveringarna till paragrafen tydligt bör framgå att tjänster som personen behöver på grund av sin funktionsnedsättning fortsätter som avgiftsfria också då personen åldras. Behovet av stöd försvinner inte då en person med intellektuell funktionsnedsättning åldras, tvärtom kan stödbehovet öka. Det är därför oskäligt att uppbära avgifter för tjänster som personen behöver på grund av sin funktionsnedsättning då personen uppnått en viss ålder. Vidare är det viktigt att i motiveringarna förtydliga att avgift inte ska ta ut för sådana tjänster som familjen anlitar på grund av att en familjemedlem har en funktionsnedsättning, t.ex. barnservice för barnfamiljer.

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

Vi anser att det i motiveringarna bör förtydligas att avgift inte ska uppbäras för service ordnad med stöd av specialomsorgslagen eller handikappservicelagen, om personen med funktionsnedsättning i god tid informerat om avbrott i servicen. Personen med funktionsnedsättning ska betala avgift endast för de tjänster som hen de facto använder, och om hen i god tid informerat om avbrott i servicen bör avgift inte uppbäras för denna tid.

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

FDUV anser att det är bra att kommunen åläggs att inte uppbära avgift om uppbärande av avgift kan anses försvåra förutsättningarna för personens eller familjens utkomst. Vi föreslår att skrivelsen angående kommunens skyldighet att ge ett beslut angående nedsänkning eller icke-uppbärande av avgift med medföljande besvärсанvisning flyttas från motiveringarna till paragrafnivå.

Också straffavgifter enligt 3§ i detta lagförslag bör sänkas eller eftergivas i enlighet med 11 §, om straffavgiften inte slopas som vi föreslagit.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

FDUV föreslår att det i motiveringarna till 15 § förtydligas att möjlighet att söka ändring gäller också 3§ och 11§ i denna lag. Med hänsyn till rättsskyddet för personer med intellektuell funktionsnedsättning är det viktigt att hen kan besvära sig över negativt beslut om nedsättning eller eftergift av avgift samt uttagande av straffavgift.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Mutanen-Hemgård Lisbeth
FDUV - Ruotsinkielinen kehitysvamma-alan järjestö